ZÁKLADNÍ ŠKOLA ŠTĚTÍ
OSTROVNÍ 300

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM
Pedagogická fakulta

Školní preventivní strategie 2024-2027

Obsah

1. Úvod ... 3
2. Školní preventivní strategie ... 4
3. Cíle ... 5
3.1. Dlouhodobé cíle ... 5
3.2. Střednědobé cíle: ... 5
• posilování otevřené komunikace mezi žáky, učiteli a rodiči ... 5
3.3. Krátkodobé cíle ... 5
4. Primární prevence ... 6
Snažíme se o dlouhodobou a kontinuální specifickou primární prevenci, a to hlavně v tématech: 6
4.1. Zaměření dle věkových kategorií ... 6
4.1.1. pro 1. až 3. třídu ... 6
4.1.2. pro 4. až 7. třídu ... 6
4.1.3. pro 8. a 9. ročník ... 7
5. Získané vědomosti, dovednosti, utvořené postoje ... 7
5.1. Získané vědomosti na 1. stupni: ... 7
5.2. Získané dovednosti na 1. stupni ... 8
5.3. Utvořené postoje na 1. stupni ... 8
5.4. Získané vědomosti na 2. stupni: ... 8
5.5. Získané dovednosti na 2. stupni ... 9
5.6. Utvořené postoje na 2. stupni ... 9
6. Závěr ... 9

1. Úvod

Primární prevence rizikového chování se zaměřuje na předcházení vzniku nežádoucích projevů, jako je užívání návykových látek, šikana či záškoláctví, u osob, u kterých se tyto problémy ještě nevyskytly. Cílí především na děti a mládež, u kterých rozvíjí psychosociální dovednosti a podporuje zdravý životní styl.

V praxi se pak rozlišuje nespecifická prevence podporující zdravý růst skrze volnočasové aktivity a specifická prevence zaměřená na konkrétní hrozby (např. šikana, návykové látky a závislosti, kriminalita, záškoláctví, rizikové sexuální chování, rasismus, xenofobie atd.).

Školní preventivní strategie představuje dlouhodobý program prevence určený pro školy a školská zařízení. Stanovuje dlouhodobé i krátkodobé cíle a je koncipována tak, aby mohla být účinně realizována. Přizpůsobuje se kulturním a sociálním podmínkám, specifikům školy i charakteru žákovské populace, a respektuje rozdíly ve školním prostředí.

Cílem strategie je omezit výskyt rizikových forem chování a posilovat schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Zaměřuje se na trvalé výsledky, identifikuje problémy spojené s rizikovým chováním a poskytuje podporu především jedincům z ohrožených skupin (např. minoritám, cizincům, pacientům či dětem), a to v oblasti ochrany jejich práv a plnění povinností.

Součástí strategie je podpora zdravého životního stylu, tedy rovnováhy tělesného a duševního zdraví, spokojenosti a celkové životní pohody. Zahrnuje výchovu ke zdraví, osobní a duševní hygienu, správnou výživu a pohybové aktivity. Slouží také jako základ pro tvorbu Školního preventivního programu.

Pro období let 2019–2027 vydalo MŠMT **„Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže“**, která je vodítkem pro realizaci této politiky a vychází z předchozí Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013-2018 a navazuje na její vyhodnocení.

Národní strategie 2019-2027 vymezuje základní pilíře politiky primární prevence, jimiž jsou: systém, koordinace, legislativa, vzdělávání, financování, monitoring, hodnocení a výzkum.

Hlavní úkoly Strategie:

- **Vymezit základní koncepci** primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v ČR pro roky 2019–2027.

- **Určit klíčové cíle a rozvojové priority** v oblasti prevence rizikových projevů u mladé generace v tomto období.
- **Seznámit odborníky i širokou veřejnost** se záměry a prioritními směry preventivní politiky.

2. Školní preventivní strategie

Školní preventivní strategie je dlouhodobý program přizpůsobený konkrétnímu prostředí a potřebám dané školy. Stanovuje jasné cíle pro **předcházení rizikovému chování** a pomáhá žákům dělat **odpovědná rozhodnutí**.

Hlavním záměrem primární prevence na naší škole je posilování odolnosti žáků vůči sociálně patologickým jevům, rozvoj jejich teoretických znalostí i praktických dovedností a celkové, dlouhodobé působení na formování jejich osobnosti a postojů. To vše s ohledem na věk, individuální potřeby a osobní zvláštnosti každého dítěte.

V naší škole organizujeme kontinuální **specifickou primární prevenci,** kterou tvoří takové aktivity a programy, které jsou úzce zaměřeny na některou z konkrétních forem rizikového chování, snahou je působit cíleně. Témat primární prevence se dotýkáme ve vyučovacích předmětech (zejména VKeZ, Vo a v třídnických hodinách) nebo zveme organizace zajišťující programy specifické primární prevence, spolupracujeme zejména s Primární prevencí Litoměřice.

Dále organizujeme aktivity, které se řadí do **nespecifické školní prevence**, ty nemají přímou souvislost s rizikovým chováním. Jsou to aktivity, které pomáhají snižovat riziko vzniku a rozvoje rizikového chování prostřednictvím lepšího využívání času, např. kulturní tradice, tematické a významné dny, kurzy, kroužky a zájmové aktivity.

Strategie by měla mít systém, být smysluplně koordinovaná, terminologicky legislativně ukotvená, opřena o vzdělané pracovníky v problematice, stabilně finančně podporovaná, být monitorována a na základě toho vyhodnocena její efektivita. O to se snažíme zajišťováním kontinuální dlouhodobé specifické primární prevence doporučovanými organizacemi, zejména s finanční podporou Ústeckého kraje v dotačních programech „Prevence rizikového chování“.

Ve škole koordinuje preventivní činnosti metodik prevence, který úzce spolupracuje s vedením školy, s výchovným poradcem a v naší škole navíc se speciálním pedagogem.

Metodik prevence organizuje a kontroluje tvorbu i průběh školního preventivního programu se zaměřením na předcházení všem formám rizikového chování, metodicky vede

učitele, podílí se na spolupráci školy s dalšími subjekty, vede kompletní administrativu o preventivní činnosti.

Základním legislativním dokumentem, který upravuje oblast primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních je Zákon č. 561/2004 Sb.

3. Cíle

3.1. Dlouhodobé cíle

- zvyšovat povědomí žáků o rizikovém chování a jeho možných dopadech
- rozvíjet právní povědomí v oblasti kriminality a dodržování zákonů
- podporovat zdravé sebevědomí žáků a jejich schopnost zdravě se prosadit v kolektivu
- budovat bezpečné prostředí a pozitivní klima pro žáky i učitele
- aktivně propagovat zdravý životní styl
- důsledně kontrolovat docházku a absenci žáků
- nabízet a organizovat pestré volnočasové aktivity
- rozvíjet otevřenou spolupráci s rodiči a zákonnými zástupci
- pravidelně sledovat a včas zachycovat jakékoli projevy fyzického či psychického násilí
- posilovat vzájemnou důvěru a pozitivní vztahy mezi žáky a pedagogy
- zajišťovat odborné vzdělávání učitelů v oblasti primární prevence

3.2. Střednědobé cíle:

- zapojování žáků do tvorby zdravého a bezpečného školního prostředí
- vedení žáků ke spoluzodpovědnosti za pozitivní třídní i školní klima
- poskytování včasné podpory dětem při řešení osobních a studijních problémů
- rozvíjení psychosociálních dovedností a sebevědomí žáků skrze prevenci
- podpora smysluplného trávení volného času a zdravého životního stylu
- posilování otevřené komunikace mezi žáky, učiteli a rodiči

3.3. Krátkodobé cíle

- zapojování žáků do tvorby zdravého a bezpečného školního prostředí
- vedení žáků ke spoluzodpovědnosti za pozitivní třídní i školní klima
- poskytování včasné podpory dětem při řešení osobních a studijních problémů

- rozvíjení psychosociálních dovedností a sebevědomí žáků skrze prevenci
- podpora smysluplného trávení volného času a zdravého životního stylu
- posilování otevřené komunikace mezi žáky, učiteli a rodiči

4. Primární prevence

Snažíme se o dlouhodobou a kontinuální specifickou primární prevenci, a to hlavně v tématech:

- užívání návykových látek (drogy, tabák, alkohol, nelátkové závislosti…)
- šikany, kyberšikany a násilí ve škole
- rizikového chování v dopravě
- poruch příjmu potravy, záškoláctví, sebepoškozování
- homofobie, rasismu, extremismu a vandalismu
- netolismu
- rizikového sexuálního chování a domácího násilí

4.1. Zaměření dle věkových kategorií

4.1.1. pro 1. až 3. třídu

- zdravý životní styl – podpora zdravých návyků.
- etická a občanská výchova – rozvoj hodnot, právního vědomí a odpovědnosti.
- sebevědomí a tolerance – respekt k individualitě a rasová tolerance
- mezilidské vztahy – správné chování v kolektivu, dobré klima ve třídě
- prevence šikany – včasné odhalení, přiměřená opatření, spolupráce s odborníky a s rodiči
- kyberšikana – informovanost o bezpečném chování na internetu
- poruchy učení a chování – včasná identifikace, odborná pomoc
- rodinné a jiné problémy – spolupráce s OSPOD
- volný čas – vedení žáků ke smysluplným aktivitám
- spolupráce s rodiči – řešení problémů společně s učiteli a školními odborníky.

4.1.2. pro 4. až 7. třídu

- zdravý životní styl – strava, pohyb, prevence poruch příjmu potravy
- etika a občanství – právní povědomí, občanské hodnoty, mezilidská komunikace

- sebevědomí a tolerance – respekt k individualitě, rasová tolerance, mezilidské vztahy
- prevence závislostí – odmítání drog, alkoholu, kouření, gamblerství
- prevence šikany a kyberšikany – rozpoznání projevů, správné reakce, bezpečné chování online
- bezpečné prostředí školy – aktivní přestávky, jasná pravidla
- spolupráce s rodiči a s odborníky
- besedy a preventivní programy – vztahy, komunikace, zdraví, závislosti, kyberproblémy…
- volný čas a zájmové aktivity – kroužky, mimoškolní aktivity
- adaptační a třídnické aktivity – adaptační kurzy, třídnické hodiny

4.1.3. pro 8. a 9. ročník

- zdraví a odpovědnost – péče o vlastní zdraví a zdraví ostatních
- správné chování a rizikové skupiny – formování vhodného chování, zvýšená pozornost žákům s problémy, spolupráce s rodiči
- spolupráce s odborníky – PPP, SPC, SVP, psycholog, Linka bezpečí, protidrogová centra
- prevence a řešení šikany – včasné odhalení, pomoc obětem, jasné postupy a evidence
- volnočasové a profesní aktivity – sport, kroužky, burza škol
- docházka a záškoláctví – sledování přítomnosti, včasná evidence a řešení problémů

5. Získané vědomosti, dovednosti, utvořené postoje

5.1. Získané vědomosti na 1. stupni:

- léky a chemie - pomáhají jen při správném užívání, jinak jsou nebezpečné a musí se bezpečně skladovat
- legální a nelegální návykové látky - některé látky jsou zákonem zakázané, alkohol a tabák jsou povolené, ale stále jde o návykové látky
- zdraví a závislost - návykové látky mění vnímání a ničí tělo; je důležité znát rozdíl mezi návykem a závislostí
- životní styl a vztahy - učíme žáky vážit si vlastního zdraví, pečovat o něj a budovat dobrá přátelství

- dostupná pomoc - děti musí vědět, že se v případě problémů mohou s důvěrou obrátit na rodiče či učitele

5.2. Získané dovednosti na 1. stupni

- bezpečné chování - jak se chránit v rizikových situacích a udržet si vlastní sebedůvěru
- přivolání pomoci - jak v případě potřeby správně zajistit pomoc pro sebe i pro ostatní
- rozlišování látek - schopnost bezpečně poznat, co je bezpečné a co může být nebezpečné
- péče o tělo - osvojení si správných návyků v oblasti zdraví a osobní hygieny

5.3. Utvořené postoje na 1. stupni

- sebeúcta a hodnoty - poznání sebe sama, budování zdravého sebevědomí a vlastních hodnot
- přijímání rad - schopnost naslouchat užitečným doporučením od rodičů a učitelů
- respekt k odlišnostem - vnímání rozdílů mezi lidmi a respektování jejich odlišných hodnot
- bezpečná domácnost - odpovědný přístup k používání a skladování domácí chemie
- vztah k tělu - vytváření zdravého a kladného postoje k vlastnímu tělu

5.4. Získané vědomosti na 2. stupni:

- role léků a historie - význam léčiv a jejich úloha ve společnosti
- účinky a rizika návykových látek - dopady alkoholu, tabáku, léků a těkavých látek na lidský organismus
- následky experimentování - zdravotní, právní a rodinné důsledky spojené s užíváním návykových látek
- fungování těla a zdraví - znalost anatomie a význam správné stravy i cvičení pro zdravý vývoj
- vliv médií – rozvoj kritického myšlení
- právo a školní pravidla - právní odpovědnost a znalost školního řádu
- krizová pomoc - jak poskytnout pomoc druhým a kde v případě problémů vyhledat radu

5.5. Získané dovednosti na 2. stupni

- rozhodovací dovednosti - rozvoj schopnosti správně vyhodnocovat situace a činit odpovědná rozhodnutí
- vyhledání pomoci - jak rozpoznat a vybrat vhodné osoby či organizace, na které se lze obrátit v nouzi
- sebeúcta a respekt - budování zdravého vztahu k sobě samému a pěstování úcty k ostatním lidem
- zdravé stravování - význam volby správného složení stravy a jejích přínosů pro organismus
- péče o tělo - osvojení si návyků v oblasti osobní hygieny, tělesného cvičení a celkového zdraví

5.6. Utvořené postoje na 2. stupni

- hodnoty a odpovědnost - uvědomění si vlastních životních hodnot a přijetí plné odpovědnosti za sebe a své chování
- respekt a tolerance - vnímání rozmanitosti lidského života a tolerance vůči chybám či nedostatkům ostatních
- vztah k sobě - vytváření zdravého sebe-přijetí, pozitivního vztahu k vlastnímu tělu a zodpovědnosti vůči okolí
- rozhodování a vzory - budování zdravé sebedůvěry při rozhodování na základě rad dospělých a pozitivních vzorů
- pomoc a podpora - ochota včas vyhledat odbornou pomoc a aktivní, nápomocný přístup k lidem kolem sebe

6. Závěr

Školní preventivní strategie ZŠ Štětí (Ostrovní 300, okres Litoměřice) slouží jako základní rámec pro tvorbu ročních školních preventivních programů. Celá koncepce podléhá průběžné kontrole a její kompletní písemné plány a vyhodnocení je pravidelně zařazováno do **výkazu v systému „SEPA“ (**https://www.preventivni-aktivity.cz/).

Vypracovala Mgr. Karolína Homutová.